

Akiba Rubinstein a jeho rušný a tragický život

Akiba Rubinstein se vynořil z hlubokého stínu středověku. Tmavé a špinavé ghetto ruského Polska bylo Betlémem, v němž vzplanula jiskra jeho života. Rubinstein se narodil 12. prosince 1882¹ v městečku Stawiski v provincii Lomže. Jeho předkové byli po celé generace rabíny a učenci hebrejské klasiky, kteří byli stejně dobře zvyklí na fyzické strádání jako i na intenzivní kultivaci mysli.

V domě Rubinsteinových rodičů panovala jak horlivá intelektuální činnost, tak i naprostá bída. Několik týdnů před jeho narozením mu zemřel otec, který po sobě zanechal manželku a dvanáct dětí. Akibu si k sobě vzali jeho prarodiče, kteří se okamžitě ujali jeho výchovy. Tato „výchova“ byla vytyčena na milimetr přesně. Chlapec se měl stát studentem hebrejštiny a učitelem Talmudu, jak tomu bylo už u jeho otce a dědečka.

Vzdělání Rubinstein skutečně získal v *chederu*, škole židovské komunity, a *ješivě*, vyšší akademii náboženské výuky. Jazyky, které se tam používaly, byla hebrejšтина a jidiš. Jiné jazyky neuměl a ani po nich netoužil. Měl se stát pýchou svého ghetta, ale ničím jiným.

A pak do jeho života vstoupily šachy. Jednou náhodou uviděl, jak je v *ješivě* hrají dva chlapi. Byl fascinován a od té chvíle se šachy staly hlavní vášní jeho života. V té době mu bylo šestnáct let, ale okamžitě se mu podařilo sehnat jedinou v hebrejštině dostupnou šachovou knihu, již byl *Sechok Haschach* od Sosnitze, a zcela se nechal pohltit jejím obsahem. Studium Tóry a tradice Talmudu zmizely jako sen a zůstaly jen šachy.

Jeho prarodiče nebyli z nastalé situace rozhodně nadšení a prokleli dábelskou hru, do jejíž spárů se chlapec dostal. Jeho matka se denně modlila, aby Hospodin přivedl jejího hřešícího syna zpět na dobře prošlapané cesty. Ale Rubinstein byl pro Boha ztracen a podlehl démonovi, který měl určovat jeho další tragický osud a cestu, kterou už nikdy víc neopustil. Z bezvýznamné slávy ghetta a všední existence měl vykročit k velkým ambicím a celosvětové proslulosti.

Když bylo Rubinsteinovi 19 let, dozvěděl se, že v nedaleké Lodži žije skutečný šachový mistr, jímž byl George Salwe. Ten byl mistrem Ruska a v partiích se střetl se samotným Čigorinem. Rubinstein se neprodleně vydal do Lodže, kde si našel nějakou obživu, i když později mu k ní stačily jen šachy. Nyní však hrál s těmi, kterým dával Salwe předem věž, ale ani těmto salátům nebyl schopen se vyrovnat. Bylo jasné, že tento mládeneček z ghetta neobdržel příliš šachových talentů.

V jeho šachové schopnosti neměl důvěru nikdo, jen on sám. Vrátil se do rodné vesnice a na několik měsíců zcela zmizel ze světa. A najednou byl znovu v Lodži. Vstoupil do šachového klubu a šel přímo ke stolku mistra Salweho, kterého vyzval na souboj.

¹ Podle novějších zdrojů se zřejmě narodil už 1. 12. 1880 (např. www.chessgames.com). Datum narození bylo asi uváděno záměrně špatně, aby se vyhnul vojenské službě. (pozn. překl).

1. Mezinárodní turnaj v Karlových Varech r. 1907

1. Janowski D. – Rubinstein, Karlovy Vary 1907

Hra čtyř jezdců

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Jc3 Jf6 4. Sb5 Sb4

Rubinstein v té době ještě neobjevil známé pokračování 4... Jd4!, které bylo po něm později pojmenováno.

5. 0-0 0-0 6. d3 Sxc3 7. bxc3 d6 8. Sg5 De7 9. Dd2

Pokud jde o tah 9. Ve1, viz následující partii.

9... Jd8 10. Sc4 Se6 11. Sb3 Sxb3 12. axb3 Je6

Pohyblivost tohoto jezdce, který se ve všech variantách snaží obsadit pole f4, je jednou z největších překážek, kterým musí bílý v tomto zahájení čelit.

13. Sh4 h6

V případě 13... Jf4 by bílý mohl obětovat pěšce za silný útok: 14. Jd4 exd4 15. Dxf4 dxc3 16. Vae1 s hrozbou 17. De3 a 18. f4! Černý by pak mohl udržet pěšce jen za cenu velkých pozičních ústupků.

14. Vfe1 a6

Opět by bylo špatné 14... Jf4, protože po 15. Jd4 by černý neměl uspokojivou odpověď. Je zřejmé, že pokud by bílý jezdec obsadil pole f5, stál by bílý skvěle. Pokud by černý hrál 15... exd4, následovalo by 16. Dxf4 dxc3 17. d4 atd. Po 16... g5 by přišlo 17. Sxg5 hxg5 18. Dxg5+ Kh8 19. cxd4 Vae8 20. Va5 s vynikajícími vyhlídkami bílého.

15. Sg3?

Bílý měl hrát 15. d4. Po 15... Jf4 (15... Vad8 16. d5!) 16. dxe5 dxe5 17. Jd4 Vfd8 18. De3 exd4 19. Dxf4 g5 20. Sxg5 atd. by měl bílý výhodný útok. Ovšem po 15... g5 16. Sg3 Jf4 by následovalo 17. Sxf4 gxf4 (17... exf4 18. e5!) 18. g3 Jh5 19. De2 s výhodou bílého.

15... Jh5 16. d4

Nyní je tento tah nedůsledný.

16... Jef4 17. Sxf4 Jxf4 18. g3 Jg6

Černý jezdec musí opustit vynikající pole, ale „mouření vykonal svou práci“: pozice bílého krále byla oslabena (po g2-g3) a černý hrozí zahájit útok pomocí f7-f5.

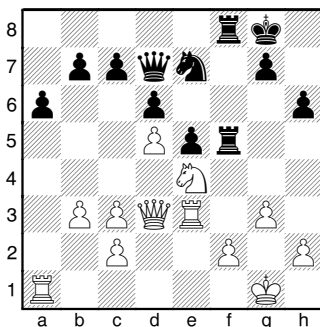
19. Dd3 De6 20. Jd2 f5 21. d5 Dd7 22. exf5 Vxf5 23. Je4

Toto postavení bílého jezdce částečně kompenzuje soupeřovo obsazení sloupce „f“. Navzdory tomu však černý už získal iniciativu, protože oslabení g2-g3 znatelně znepríjemňuje bílému život.

23... Vaf8 24. Ve3

Bílý připravuje f2-f3, aby se tak bránil proti případnému útoku Vf5-h5 s následujícím Dd7-h3.

24... Je7!

Nyní se jezdec hrozí rázně zapojit do útoku pomocí Je7-f5. Navíc může podle okolností bránit i možnému průlomů bílého po c4-c5 a také odstranit bílého jezdce e4, který je nejlépe postavenou figurou bílého.

25. Vd1

Pěšce na d5 je třeba krýt, aby bílý mohl uvolnit svou dámu k aktivní činnosti. Ovšem rozhodující chybou by bylo 25. c4 pro 25... Vh5 26. Df1 (nebo 26. f3 Jf5 27. Vee1 Jd4 s následujícím 28... Dh3 a černý vyhraje) 26... Jf5 27. Vc3 Jd4 28. f3 Vhf5 29. Jd2 Jxf3+ 30. Vxf3 Vxf3 31. Jxf3 e4 atd. a černý by měl vyhrát.

25... Kh8

Nyní by se bílý mohl proti 25... Vh5 adekvátně bránit pomocí 26. f3 nebo 26. Df1, protože černý jezdec se nemůže dostat na d4.

26. c4 Jg8!

Po 26... Vh5 by bílý mohl zabránit vtržení černého jezdce na d4 pomocí 27. Df1! Jf5 28. Vf3 s následujícím 29. c3.

27. f3

Postup 27. c5 by jen přidal na síle následujícímu tahu černého.

27... Jf6 28. Vf1 Jxe4 29. Dxe4

Zdá se, že bílý překonal problémy střední hry. Co se mu může stát v tak jednoduché pozici, jako je tato? Hrozivou odpověď na tuto otázku poskytnou další dva Rubinsteinovy tahy.

29... Dd8!!

To je velmi silný a důvtipný tah. Rubinstein poznává, že se jeho dáma může zapojit do aktivní hry jen přes dámské křídlo.

30. Dg4

Bílý pochopitelně nechce dovolit černé dámě jít na g5. Lepší obranou by ale bylo 30. Vd3 s úmyslem po 30... Dg5 hrát 31. De3, kdy by bílý v některých variantách současně hrozil vtrhnout dámou na a7.

30... Db8!

To je zcela ohromující. Černá dáma nyní zaujme silné postavení na dámském křídle.

31. Kg2 Da7 32. Vfe1 Dc5 33. De4 Db4 34. V1e2

Tuto věž by bylo lepší nechat na první řadě.

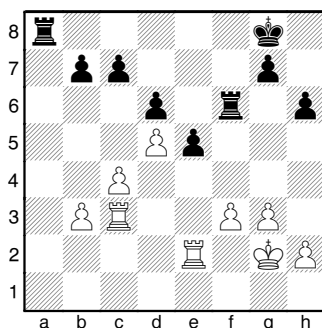
34... V5f6 35. Dd3 Kg8 36. Dc3 a5!

Černý využívá nevýhodného postavení bílých věží, protože po výměně dam nemůže bílý jít věží hned na a1.

37. Dxb4 axb4 38. c3 bxc3 39. Vxc3

39. Va2 c2 40. Vxc2 Va8 by vedlo ke stejné pozici.

39... Va8

40. Kh3?

Jediná protihra bílého spočívala v 40. c5 s následujícími možnostmi:

a) 40... Va5 41. b4 Va4 (41... Vb5 42. Vc4) 42. b5! s hrozbou 43. b6 cxb6 44. c6!

b) 40... Va6 41. cxd6 cxd6 42. f4 exf4 43. gxf4 Vxf4 44. Ve7 Va2+ (44... Vff7? 45. Vc8+ Vf8 46. Vcc7) 45. Kg3 Vff2 46. Vcc7 Vg2+ 47. Kf3 Vaf2+ 48. Ke3 Ve2+ 49. Kd3 Vxe7 50. Vxe7 Vxh2 51. Vxb7 s hrozbou Vb7-d7.

Slabší než 40. c5 by bylo přípravné 40. b4 Va1 41. Vb2 (41. c5 Vd1!) 41... Vd1 nebo 41... Kf8 (42. c5 Ke7 43. cxd6+ Kxd6) s výhodou černého.

40... b6

Nyní bude postup c4-c5 vyžadovat delší přípravu. Černý tak získá čas k rozhodujícímu zesílení své pozice.

41. Kg4

Relativně lepší by byl klidný ústup 41. Kg2.

41... Va1 42. Vb2

Bílý nakonec přešel ke správnému plánu, ale je už příliš pozdě.

42... Kh7 43. b4 Kg6 44. Vbb3

Po 44. c5 Vd1 45. cxb6 cxb6 46. Vc6 by následovalo 46... b5 s dalším 47... Vxd5.

44... Vf5

S úmyslem hrát Va1-h1 s následujícím Vf5-g5+ a Vg5-h5+ nebo Va1-d1 s dalším Vf5-g5+ a Vg5-h5+ a pak Vd1-d2+.

45. Vc2 Vh1 46. f4

Bílý už nemá dostatečnou obranu: jeho král se ocitá v matové síti, takže musí ztratit minimálně jednoho pěšce.

46... exf4 47. gxf4 h5+ 48. Kg3 Vg1+ 49. Kf2 Vg4 50. Vf3 Vgxf4 51. Vxf4 Vxf4+ 52. Ke3 Kf5 53. Kd3 Vf3+ 54. Kd4 Vb3 55. Vf2+ Kg6 56. Vg2+ Kh6 57. b5 Vf3

Po 57. b5 ztratil bílý možnost všech agresivních akcí na dámském křídle, takže se černý nyní může pokojně věnovat realizaci pěšce, kterého má navíc.

58. Ke4 Vf6 59. Va2 g5 60. Va7 Vf4+ 61. Kd3 Vf7 62. c5

To je zoufalství.

62... dxc5 63. d6 Vd7!

Teď se ukazuje, jak důležité bylo vytěsnit tahem 60... Vf4+ bílého krále na sloupec „d“.

64. Vxc7 Vxd6+ 65. Ke4 Vd4+

To je mnohem silnější než obtížná obrana pěšce b6 pomocí 65... Vg6.

66. Kf5 h4 67. Vc8

Nebo 67. Vc6+ Kh5 68. Vxb6 Vf4+ s dalším 69... Vf2 a snadnou výhrou černého.

67... Vf4+ 68. Ke5 c4 69. Vh8+ Kg7 70. Vc8 Kg6 71. Vg8+ Kh5 72. h3 c3 73. Vh8+ Kg6 74. Vg8+ Kh6 75. Vh8+ Kg7 76. Vc8 Vf3 77. Vc6 Vxh3 78. Vxb6 Vf3

Bílý se vzdal.

2. Duras O. – Rubinstein, Karlovy Vary 1907

Hra čtyř jezdců

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Jc3 Jf6 4. Sb5 Sb4 5. 0-0 0-0 6. d3 Sxc3 7. bxc3 d6 8. Sg5 De7 9. Ve1

V předcházející partii hrál bílý 9. Dd2 a dosáhl vynikající pozice.

9... Jd8 10. d4 Je6 11. Sc1 c6 12. Sf1

Obsah

Akiba Rubinstein	3
Akiba Rubinstein a jeho rušný a tragický život	5
1. Mezinárodní turnaj v Karlových Varech r. 1907	9
2. Mezinárodní turnaj Lodž r. 1907	20
3. Mezinárodní turnaje Vídeň, Praha a Lodž r. 1908 a zápas s Teichmannem ve Vídni r. 1908	35
4. Mezinárodní turnaj St. Petersburg r. 1909	50
5. Mezinárodní turnaje San Sebastián a Karlovy Vary r. 1911	71
6. Mezinárodní turnaje San Sebastián, Piešťany a Vratislav r. 1912	82
7. Mezinárodní turnaje Lodž r. 1916, Varšava a Lodž r. 1917, zápas se Schelchterem a čtyřkolový turnaj v Berlíně r. 1918	93
8. Mezinárodní turnaje Göteborg r. 1920 a Haag r. 1921	103
9. Mezinárodní turnaje Teplice – Šanov a Vídeň r. 1922, a turnaj šesti mistrů v Hastingsu r. 1922	113
10. Mezinárodní turnaje Karlovy Vary a Moravská Ostrava r. 1923, Meráno a Berlín r. 1924	134
11. Mezinárodní turnaje Baden-Baden a Mariánské Lázně r. 1925	145
12. Mezinárodní turnaj Semmering r. 1926	160
13. Mezinárodní turnaje Drážďany, Budapešť a Hannover r. 1926	173
14. Mezinárodní turnaje Bad Kissingen a Berlín r. 1928	183
15. Mezinárodní turnaje Karlovy Vary a Rogaška Slatina r. 1929 San Remo r. 1930 4. olympiáda Praha 1931	195
Rubinsteinovy výsledky	211
Dodatek	214
Index partií	217
Obsah	219